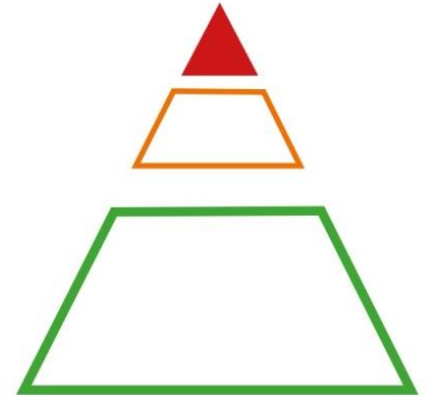

5 Ondersteuning buiten het regulier onderwijs

Wanneer leerlingen een ondersteuningsvraag hebben die het aanbod van extra ondersteuning binnen het regulier onderwijs overstijgt, kan tijdelijke ondersteuning *buiten* het regulier onderwijs noodzakelijk zijn. Almere kent verschillende stedelijke onderwijsvoorzieningen met een deskundig aanbod op de verschillende ondersteuningsbehoeften van leerlingen. Deze onderwijsvoorzieningen kunnen een intensiever, meer op maat gemaakt aanbod doen door aanpassingen in omgeving, tijd en personen.

Vanuit de onderwijsbehoeften én het geplande uitstroomperspectief bekijken school en ouders welke onderwijsvoorziening het beste past. Daarbij vindt een brede en integrale samenwerking plaats tussen het onderwijs en de maatschappelijke partners. Uitgangspunt is: tijdelijk uit de school maar bij voorkeur wel binnen het stadsdeel waar de leerling vandaan komt. In Almere bestaat dat aanbod uit het Speciaal Basisonderwijs (SBO) en het Speciaal Onderwijs (SO). Het

Samenwerkingsverband is verantwoordelijk voor de aard, omvang en bekostiging van de stedelijke arrangementen.

5.1 Speciaal basisonderwijs

Het speciaal basisonderwijs (SBO) heeft een extra ondersteuningsaanbod op gebied van leren en/of gedrag voor leerlingen die (tijdelijk) niet in het regulier basisonderwijs naar school kunnen. De scholen bieden onderwijs aan leerlingen van 4 tot en met 13 jaar. SBO scholen en reguliere basisscholen werken aan dezelfde kerndoelen. De SBO scholen hebben echter meer middelen waardoor de klassengrootte over het algemeen kleiner is, de leerkrachten extra geschoold zijn en de interne ondersteuningsstructuur uitgebreid is met een orthopedagoog en/of psycholoog. Ze beschikken bovendien vaak over andere specialisten zoals een logopedist, kinderfysiotherapeut, speltherapeut, dyslexiebehandelaar en schoolmaatschappelijk werker. Hierdoor kunnen de SBO scholen het onderwijs preciezer afstemmen op de behoefte van de leerling.

Op sommige plekken in het SBO zijn er momenteel in samenwerking met jeugdhulp en de gemeente arrangementen met extra ondersteuning aan leerlingen en hun ouders, de zogeheten onderwijs-jeugdhulparrangementen (OJA), waarover straks meer. In de SBO-school kan hierdoor snel op- en afgeschaald worden in het aanbod.

Vanuit onze visie – zo regulier mogelijk, versterken van de extra ondersteuning, samenwerken en uitwisseling van kennis en deskundigheid en dekkend aanbod in de wijk – is het wenselijk dat wij onderzoeken of en hoe het SBO zijn aanbod deels kan integreren of onderbrengen als arrangement in de reguliere scholen. En hoe het SBO en SO nauwer kunnen samenwerken.

Het is belangrijk om met elkaar het gesprek te blijven voeren over een gezamenlijke, gedeelde visie over een vermindering van het aanbod van SBO en SO in Almere. Veranderingen zullen ‘organisch’ plaats moeten gaan vinden door krachtenbundeling tussen individuele besturen én binnen de kaders van een gemeenschappelijk plan.

Het Samenwerkingsverband PO kent een lange traditie om leerlingen met extra ondersteuning te integreren in het primair onderwijs. In de voorgaande planperiode zijn er zowel in het basisonderwijs als vanuit het speciaal onderwijs stappen gezet om specifieke arrangementen te integreren in het SBO. Komende planperiode wordt gestart met een ontwikkeling waarin verdere stappen worden gezet om het SBO gespreid over de stad te integreren in het regulier basisonderwijs. Ook bekijken we hoe en of verdere integratie van SO en SBO gestalte kunnen krijgen. Ook bekijken we welke rol nieuwe experimenten in de samenwerking regulier-SBO-SO daarin kunnen spelen.

5.2 Speciaal onderwijs

Het speciaal onderwijs (SO) is er voor leerlingen met leer- en/of gedragsproblemen, lichamelijke, zintuiglijke en/of verstandelijke beperking, gedragsstoornissen of psychiatrische problematiek. Het gaat om leerlingen en hun ouders, die vanwege een specifieke onderwijsbehoefte een speciale setting met intensieve ondersteuning nodig hebben, waarin ze de mogelijkheid krijgen zich optimaal te ontwikkelen. Daarin wordt zowel rekening gehouden met de wenselijkheid van thuisnabijheid, als met de beschikbaarheid van een passend aanbod van specialistische expertise. In het SO zijn deze specialismes aanwezig. De leerlingen krijgen in het SO meer aandacht, afstemming en ondersteuning en volgen het onderwijs in kleinere klassen dan in het reguliere onderwijs en het SBO.

Het speciaal onderwijs (SO) blijft een stedelijke voorziening, kortdurend, kleinschalig en kwalitatief goed zoals het bedoeld is. In hoofdstuk 2 hebben we al het gebruik van extra ondersteuning door Almeerse leerlingen in kaart gebracht.

5.3 Combinatie onderwijs en jeugdhulp

De onderwijs-jeugdhulparrangementen (OJA's) bieden binnen het speciaal (basis)onderwijs een intensivering van het ondersteuningsaanbod die de mogelijkheden van hun school overstijgt. Binnen de OJA's staat de integrale benadering van een leerling en gezin op school en vanuit de school centraal. Leerlingen krijgen in de school zowel een passend onderwijsaanbod op hun onderwijsbehoefte evenals een passend jeugdhulpaanbod op hun ondersteuningsbehoefte. Dit kan bestaan uit begeleiding en/of behandeling in de schoolse situatie, dan wel in de gezinssituatie. De OJA's kenmerken zich in een hoge intensiteit en zijn mede daarom altijd van kortdurende aard. Het onderwijsinhoudelijke doel is de ontwikkelingslijn ononderbroken te houden en gericht te zijn op terugkeer naar en integratie in het onderwijs. De OJA's worden in opdracht van de gemeente, in samenwerking met de ketenpartners en het Samenwerkingsverband PO en door de professionals uitgevoerd in en vanuit de school.

De OJA's vormen een zogeheten *business case* van de gemeente en bevinden zich nog in de experimentele fase. Monitoring gebeurt aan de hand van vastgestelde data, die per kwartaal worden gerapporteerd in de verantwoording aan de gemeenteraad. De verwachting is dat er in de komende planperiode meer OJA's zullen komen. Aandachtspunt daarbij is voldoende huisvesting van de ketenpartners binnen de scholen en goede financieringsafspraken tussen gemeente (jeugdhulp) en onderwijs.

5.4 In geval van nood

Niet alle ondersteuning is vooraf te plannen. Er kunnen zich onvoorziene situaties voordoen. Binnen het Samenwerkingsverband PO wordt daar als volgt mee omgegaan.

Crisis

Wanneer de directeur van een school vaststelt dat er plotseling sprake is van een dringende handelingsverlegenheid, op het niveau van het kind en/of het systeem en/of de school, wordt het bestuur daarover geïnformeerd. De directeur bespreekt de dringende handelingsverlegenheid bovendien met de orthopedagoog/psycholoog van het Samenwerkingsverband PO en neemt indien nodig contact op met het steunpunt Toeleiding. Indien wenselijk kan met medewerkers van het steunpunt een overleg plaatsvinden tussen school, ouders en betrokken deskundigen.

Leerlingen in een crisissituatie kunnen worden geplaatst op elke school die duidelijk voldoende expertise heeft om deze leerling een aanbod te doen (aantoonbaar via SOP en ervaringsgegevens). Dat kunnen dus zijn: een andere reguliere basisschool, SBO of SO.

Leerlingen die thuiszitten of dreigen thuis te zitten

Thuiszitten ontstaat vaak als leerlingen vanwege zeer complexe en specifieke onderwijsbehoeften niet in staat zijn (volledig) in een groep te kunnen functioneren. Ook ontstaat thuiszitten, omdat door de complexiteit van de situatie niet direct duidelijk is wat een passend vervolg is. Bij thuiszitters zijn altijd meer partijen betrokken:

- De ouders dragen de eindverantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kind(eren).
- De schoolbesturen hebben een zorgplicht passend onderwijs.
- Gemeentebesturen hebben een zorgplicht binnen de jeugdhulp.

In verschillende gremia zijn onderwijs en jeugdhulp betrokken bij het oplossen van de thuiszittersproblematiek binnen de school aan de Actietafel Thuiszitters op samenwerkingsverbandniveau en aan de wettelijke verplichte jeugdbeschermingstafel.

Alle scholen moeten samen met elkaar een dekkend aanbod vormen. Het is de taak van alle professionals om thuiszittende leerlingen, of waar thuiszitten dreigt, direct te melden. Een thuiszitter moet bij zowel het bestuur, het Samenwerkingsverband PO als bij de afdeling Leerplicht worden gemeld.

Het Samenwerkingsverband PO heeft direct contact met de betreffende leerplichtambtenaar bij thuiszitten of bij een situatie waarin thuiszitten een reële situatie kan worden. In overleg worden de benodigde acties in werking gezet en afgestemd. Om het thuiszitten goed te kunnen monitoren is in samenwerking met de afdeling leerplicht van de gemeente Almere een *Stappenplan voorkomen van verzuim en een sluitende aanpak thuiszitters*¹ opgesteld. Tevens heeft Almere zich aangesloten bij het Landelijk thuiszitterspact.²

Bij stagnerende besluitvorming heeft de teamleider Toeleiding de bevoegdheid – binnen gestelde kaders – te bepalen welke school verplicht is de (dreigende) thuiszitter een passende onderwijsplek te bieden. Idealiter is doorzettingsmacht niet nodig, omdat partijen in het kader van passend onderwijs effectieve afspraken hebben gemaakt om thuiszitten te voorkomen. Worden deze afspraken onverhoopt niet nagekomen, dan spreken partijen elkaar daarop aan en wordt er in overleg – met de ouders en waar mogelijk met het kind/ de jongere - een passende onderwijsplek voor het kind/ de jongere gevonden. In zo'n geval spreken we van 'doorzettingskracht': partijen, met ouders, vinden in overleg een oplossing waar alle partijen zich aan houden. Alleen als de doorzettingskracht faalt, is doorzettingsmacht aan de orde.

De komende tijd zal bezien worden of er meer vaststelling en vastlegging noodzakelijk is om doorzetting goed te organiseren, waar nodig in samenwerking met gemeente en jeugdhulppartners.

5.5 Toeleiding

Het steunpunt Toeleiding van het Samenwerkingsverband heeft de volgende wettelijke taken:

1. Uitvoering van een efficiënt proces van toeleiden waarbij de afdeling Toeleiding functioneert als een steunpunt voor scholen en ouders waarbij acteren leidend is in plaats van controleren. Verantwoordelijkheden zijn helder en termijnen worden bewaakt.
2. Advisering en het inzetten van acties voor leerlingen bij een dringende handelingsverlegenheid van de school of leerling/ouders (crisis).
3. Voorkomen of de begeleiding van thuiszitters met behulp van de Actietafel Thuiszitters Almere en toeleiden naar plaatsing onderwijs, plaatsing jeugdhulp of project arbeidstoeleiding.
4. Verwerken van het genomen besluit door het Samenwerkingsverband bij een aanvraag toelaatbaarheidsverklaring SBO of SO.

¹ Zie website Passend Onderwijs Almere: [Thuiszitters aanpak](#)

² Zie website VNG: [Thuiszitterspact](#)

Toelaatbaarheidsverklaring (TLV)

Er zijn altijd leerlingen waarvoor een vorm van speciaal (basis) onderwijs tijdelijk beter aansluit bij hun onderwijsbehoeften. De ouders, waar mogelijk ook de leerling en de school, vinden dat een andere school een passender aanbod biedt. De zeggenschap over wat de beste onderwijsplek is, wordt echter door school, ouders en de nieuwe school zelf geregeld. Zij bezitten en organiseren zelf de benodigde expertise en overleggen gezamenlijk over een passende onderwijsplek. Het steunpunt Toeleiding steunt hierin waar nodig en wenselijk. Bij plaatsingen in het S(B)O wordt bij de start ook het moment van terugplaatsing vastgelegd. Het Samenwerkingsverband besluit op basis van de aanvraag met het dossier of een leerling in aanmerking komt voor extra ondersteuning en geeft daarvoor een TLV af.

Deskundigenadvies

De orthopedagoog/psycholoog van het Samenwerkingsverband PO is altijd betrokken bij de aanvraag TLV en heeft de taak van de eerste deskundige. De wet verplicht bij een overstap naar het speciaal (basis)onderwijs ook gebruik te maken van een tweede deskundige, te weten een GZ-psycholoog, kinder-jeugdpsycholoog, een pedagoog, een kinderpsychiater, een arts of een maatschappelijk werker. Beiden zijn verantwoordelijk voor het opstellen van het deskundigenadvies dat vastgelegd is in het aanvraagformulier TLV met het verslag van het toelaatbaarheidsoverleg (TLO).

Aanvraag van een toelaatbaarheidsverklaring (TLV)

Er kunnen vier soorten TLV's worden aangevraagd, te weten voor:

- SBO
- SO categorie I / laag: zeer moeilijk lerend, psychiatrie, gedragsproblematiek, verstandelijke beperking
- SO categorie II / midden: lichamelijke beperking
- SO categorie III / hoog: ernstig meervoudige beperking

Voor de verschillende TLV's zijn richtlijnen opgesteld.³ Leidend in het proces van de afgifte is de samenwerking tussen ouders, de huidige school en de S(B)O-school. Zij komen tot een gezamenlijk advies voor de benodigde ondersteuning in het zogenoemde TLO, waarbij de tweede deskundige Toeleiding altijd aanwezig is.

Een TLV voor het SBO en SO wordt toegekend voor de duur van tenminste één volledig schooljaar.⁴ Bij de aanvraag wordt een beredeneerde onderbouwing van de gewenste duur vermeld. De TLV wordt voor een bepaalde periode afgegeven om ervoor te zorgen dat blijvend gekeken wordt naar: doen we nog steeds de goede dingen en doen we deze goed? Zijn de ondersteuningsbehoeften van de leerling inmiddels toegenomen dat er aanpassingen nodig zijn? Of zijn de ondersteuningsbehoeften dermate afgenomen dat de leerling kan terugkeren naar het regulier onderwijs? Een TLV wordt altijd aangevraagd door het bevoegd gezag van de huidige school.

Besluit

Op het moment dat het Samenwerkingsverband besloten heeft om de toelaatbaarheidsverklaring af te geven, kan de leerling de overstap maken naar het S(B)O. De plaatsing verloopt conform het plaatsingsbeleid van de ontvangende S(B)O-school. Als de overstap omstreeks 1 oktober (de teldatum) of 1 februari (de peildatum) zal plaatsvinden, wordt verwacht dat plaatsing op of voor 1 oktober of 1 februari wordt gerealiseerd.

Bezwaar

³ Zie website Passend Onderwijs Almere: [Toeleiding richtlijnen](#)

⁴ Met uitzondering van SO categorie III, MG en EMB

Een TLV is een beschikking in de zin van de Algemene Wet Bestuursrecht. De mogelijkheid tot bezwaar⁵ en beroep tegen deze beschikking staat open. Tegen een besluit van het afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring door het Samenwerkingsverband PO kunnen betrokken ouders⁶, maar ook het schoolbestuur, binnen zes weken na afgifte hun bezwaar indienen.

Afloop

Het is van belang dat de leerling, de ouders en de (reguliere) school tijdens de aanvraag van een TLV worden meegenomen in de tijdelijkheid van plaatsing SBO, SO en VSO en dat ieder schooljaar het gesprek gevoerd moet worden over mogelijke terug- of overplaatsing. Ook kan uit de evaluatie komen dat het aanbod en wellicht ook het uitstroomperspectief van het OPP, op basis van niet behaalde doelen tijdens de plaatsing S(B)O, moet worden bijgesteld.

Het succes van overstappen is sterk afhankelijk van de grondhouding van alle betrokkenen. Een positieve grondhouding betekent onder meer: leerlingen serieus nemen, samen met ouders vertrekken, met elkaar durven zoeken en 'integraal' te denken: 'gewoon' als het kan en 'speciaal' als het moet.

In het laatste schooljaar waarop de TLV betrekking heeft, draagt het bevoegd gezag van de S(B)O-school er zorg voor dat terugplaatsing of overplaatsing van de leerling naar het (speciaal) basisonderwijs plaatsvindt.⁷ Is voortgezet verblijf van de leerling in het speciaal (basis) onderwijs noodzakelijk, dan vraagt het bevoegd gezag van de S(B)O school een nieuwe TLV aan bij het steunpunt Toeleiding. Belangrijk is dat wordt aangegeven met welke doelen en binnen welke tijd de plaatsing verlengd moet worden.

5.6 Ambities

ambitie	resultaat
De scholen zijn leidend bij het vinden van een passende onderwijsplek binnen de stedelijke voorzieningen.	Leerlingen worden snel en zorgvuldig toegeleid naar de (tijdelijk) meest passende onderwijsplek.
Alle betrokkenen rondom een leerling werken in gezamenlijkheid aan het voorkomen van thuiszitten en het vinden van een passende onderwijsplek.	Doorzettingskracht en doorzettingsmacht is goed georganiseerd in routing, proces en belegd bij personen, in afstemming met de gemeente.
Het steunpunt Toeleiding faciliteert, daar waar nodig en wenselijk, in het proces naar een passende onderwijsplek binnen de stedelijke voorzieningen. Overbodige bureaucratie wordt voorkomen.	De scholen zijn leidend en uitvoerend en het steunpunt Toeleiding dienstbaar en ondersteunend.
Een deel van het SBO is als arrangement ondergebracht in de reguliere scholen, zo evenredig mogelijk verdeeld over de wijken/ stadsdelen als groep in school.	Leerlingen kunnen in de eigen wijken/ stadsdelen op school (blijven).
Plaatsing stedelijke voorziening is in principe tijdelijk.	De duur van plaatsing wordt bepaald aan de hand van de te behalen doelen bij plaatsing stedelijke voorziening.

⁵ Zie website Passend Onderwijs Almere: [Procedure bezwaarschrift](#)

⁶ In de samenwerking en afstemming rondom de extra ondersteuning tussen ouders en school, kan het voorkomen dat ouders zich niet kunnen vinden in een besluit van de school. Ouders kunnen dan in overleg treden met het bestuur van de school, een klacht indienen of een beroep doen op ondersteuning door onderwijsconsulenten. www.onderwijsconsulenten.nl

⁷ Zie website Passend Onderwijs Almere: [Proces overstappen](#)